

Howard Zinn, Ιστορία του λαού των Ηνωμένων Πολιτειών, Αιώρα 2009, σελ. 797

Ο Χάουαρντ Ζιν είναι επίτιμος καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης, πολιτικός ακτιβιστής και συγγραφέας. Γεννήθηκε το 1922. Δούλεψε στα ναυπηγεία και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αναμείχθηκε ενεργά στο κίνημα για τα πολιτικά δικαιώματα και στο αντιπολεμικό κίνημα που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ.

Η *Ιστορία του λαού των Ηνωμένων Πολιτειών* – η οποία κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1984 – αποτελείται από 25 κεφάλαια ξεκινώντας από την εποχή του Κολόμβου και φτάνοντας ως τις εκλογές του 2000 και τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» του Μπους του νεότερου.

Η προαναφερθείσα ιστορία του Χάουαρντ Ζιν τοποθετείται στον αντίποδα της κυρίαρχης ακαδημαϊκής ιστοριογραφίας, η οποία χαρακτηρίζει τα σχετικά σχολικά εγχειρίδια που διδάσκονται σε όλες τις βαθμίδες του αμερικανικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η αφηγηματική γραφή του συγγραφέα είναι αφενός συναρπαστική, αφετέρου κατά την εκδιπλωσή της αποκαθλώνει τους θεμελιώδεις μύθους που διατρέχουν την επίσημη ιστορία. Ο συγγραφέας επιλέγει να αφηγηθεί την αμερικανική ιστορία από τη σκοπιά των δυναστευόμενων τάξεων, αλλά και από τη σκοπιά όλων εκείνων των κοινωνικών υποκειμένων που μέσα

από την τραγωδία της ζωής τους βίωσαν τα αποτελέσματα της διαμόρφωσης, επιβολής και εξάπλωσης του καπιταλισμού των ΗΠΑ.

Γράφει την ιστορία όπως την έζησαν οι εργάτες, οι γυναίκες, οι μαύροι, οι ινδιάνοι, οι φτωχοί, οι μετανάστες. Ο ίδιος θα πει: «Με ρωτούν συχνά πως αποφάσισα να γράψω αυτό το βιβλίο; Μια απάντηση είναι ότι η σύζυγός μου η Ροζλίν με παρότρυνε... Μια άλλη απάντηση είναι ότι οι συνθήκες της ζωής μου με ανάγκασαν να προσπαθήσω να διαμορφώσω ένα νέο είδος ιστορίας. Εννοώ μια διαφορετική ιστορία από εκείνη που διδάχθηκα στο κολέγιο ή ως μεταπτυχιακός φοιτητής και από εκείνη που είδα να αναγράφεται στα σχολικά εγχειρίδια ολόκληρης της χώρας»

Η ιστοριογραφική προσέγγιση του Χάουαρντ Ζιν οικοδομείται – κατά τη γνώμη μας – πάνω σε δύο φιλοσοφικο-μεθοδολογικούς άξονες. Πρώτον: στη ριζική κριτική και απόρριψη της νεοθετικιστικής κατανόησης της ιστορικής πραγματικότητας. Το ιστορικό γίνεσθαι κατά το συγγραφέα δεν ανάγεται σε μια μηχανιστική συγκόλληση γεγονότων χωρίς δεσμούς ιστορικοκοινωνικού χαρακτήρα. Δεν είναι μια αυθαίρετη συμπαράθεση συμβάντων, χωρίς την ύπαρξη μεταξύ τους ιστορικά συγκριμένων σχέσεων αιτιότητας.

Ούτε, βέβαια ο ιστορικός είναι ένα

υπερχρονικό-υπεριστορικό υποκείμενο, που απενίζει από τον ανιστορικό του άμβωνα τα συμβάντα με το απρόσβλητο βλέμμα του «αμερόληπτου» παρατηρητή. Δεν είναι υπεράνω των ιστορικο-κοινωνικών αντιθέσεων και συγκρούσεων. «Την εποχή που άρχισα να διδάσκω και να γράφω» θα πει ο Χάουαρντ Ζιν «δεν είχα πλέον αυταπάτες για “αντικειμενικότητα” στο βαθμό που η επιδιώξή της μου απαγόρευε να έχω άποψη. Γνώριζα ότι ένας ιστορικός είναι αναγκασμένος να επιλέξει μέσα από άπειρα γεγονότα, εκείνα που θα παρουσιάσει κι εκείνα που θα παραλείψει. Κι ότι αναπόφευκτα αυτή η απόφαση θα αντανακλούσε συνειδητά ή μη τα ενδιαφέροντα του ιστορικού»

Δεύτερο: Στην κατανόηση της ιστορίας ως πεδίου πολύμορφων ταξικών και άλλων κοινωνικών συγκρούσεων, στην απόρριψη δηλαδή της μυθολογίας του «εθνικού συμφέροντος» ως προνομιακής οπτικής γωνίας προσοικειώσης της ιστορικής περιπέτειας. «Αυτό που μου προκάλεσε εντύπωση» θα πει ο Ζιν

«όταν άρχισα να μελετώ ιστορία ήταν ο βαθμός στον οποίο η εθνικιστική θέρη –που αποτυπώνεται στο μυαλό μας από την παιδική μας ηλικία με όρκους υπακοής, εθνικούς ύμνους, κυμάτισμα σημαίων και ρητορικά καυχήματα– έχει διεισδύσει στα εκπαιδευτικά συστήματα όλων των χωρών συμπεριλαμβανομένης και της δικής μας. Το ταξικό συμφέρον καλυπτόταν ανέκαθεν πίσω από ένα μανδύα που λέγεται εθνικό συμφέρον. Η προσωπική μου εμπειρία από τον πόλεμο και το ιστορικό όλων των στρατιωτικών επεμβάσεων που πραγματοποίησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες με έκαναν να ακούω με σκεπτικισμό τους υψηλόβαθμους πολιτικούς αξιωματούχους που επικαλούνταν το “εθνικό συμφέρον” προκειμένου να αιτιολογήσουν τις πολιτικές τους».

Τέλος, πρέπει να σημειώσουμε ότι το βιβλίο είναι γραμμένο σε ρέουσα γλώσσα, γεγονός που το καθιστά συναρπαστικό ανάγνωσμα.

Δημήτρης Δημητούλης